

Bijlage Rapport OVSE en kabinetsreactie hierop

De OVSE doet in haar rapport (bijgevoegd) een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen zijn in onderstaande tabel opgenomen en van een korte reactie voorzien.

Onderwerp	Aanbeveling	Reactie
1. Stemmen door personen met een verstandelijke beperking	Consideration could be given to introducing additional safeguards to ensure the integrity of the exercise of the right to vote by persons deprived of legal capacity for severe mental disability, particularly as relates to proxy voting.	Uit het onderzoek van TNS-NIPO onder de leidinggevendenden van instellingen voor personen met een verstandelijke beperking komt naar voren dat 8 % van de leidinggevendenden de stempas niet aan de kiezer danwel zijn familieleden verstrekt. In de andere gevallen krijgt de kiezer de stempas direct dan wel wordt deze door de leiding overhandigd. In circa 70 % van de gevallen geeft de leiding van een instelling voorlichting aan hun cliënten of aan familieleden over de verkiezingen. Iets meer dan de helft van de leidinggevendenden meent dat de bewoners niet hebben gestemd waarbij als voornaamste reden wordt gegeven dat de bewoners daar niet toe in staat zijn.
2. Volmachten	Consideration should be given to exploring alternative voting methods for those who are away on election day or to further regulating voting by proxy so as to bring legislation more fully in line with OSCE commitments and other international standards for democratic elections. In this respect, the intention of the Ministry of Interior and Kingdom Relations to compile and publish official data on the extent of proxy voting would be a welcome step.	Aan het stemmen bij volmacht zijn risico's verbonden. Deze risico's weegt het kabinet af tegen het feit dat volmachtstemmen een vangnet is voor die kiezers die anders niet kunnen stemmen. Het door de OVSE genoemde "advance voting" als een mogelijk alternatief voor stemmen bij volmacht biedt slechts voor een beperkt aantal kiezers die nu bij volmacht stemmen uitkomst. Voor personen die bijvoorbeeld slecht ter been zijn, ziek zijn of op vakantie zal dit geen soelaas bieden. Advance voting, zoals de OVSE voorstelt, leidt bovendien tot de nodige extra administratieve lasten voor de overheid.
3. Kiezers buiten Nederland	Consideration could be given to reviewing the deadlines for postal voting to ensure that voters residing out of the Netherlands are able to have their vote counted.	Het verlengen van de termijn waarin stemmen buiten Nederland nog kunnen worden meegeteld (nu 15.00 uur op verkiezingsdag) zal maar voor zeer weinig kiezers een oplossing bieden. Alleen vervroeging van het tijdstip van kandidaatstelling met enkele weken zou mogelijk een oplossing kunnen bieden, doch een dergelijke verschuiving heeft verstrekende consequenties met name voor het kandidaatstellingsproces van politieke partijen en ligt daarom minder voor de hand.
4. Geloofsbrieven-onderzoek	In order to ensure full compliance with Paragraph 7.9 of the 1990 OSCE Copenhagen Document, which calls on states to ensure that those "candidates who obtain the necessary number of votes required by law are duly installed in office", consideration could be given to reviewing the procedures for nomination of	De Kieswet bevat geen bepalingen waaraan kandidaten moeten voldoen om op de lijst geplaatst te worden. Pas bij het onderzoek naar de geloofsbrieven wordt gecontroleerd of de benoemde voldoet aan de vereisten voor het lidmaatschap van het vertegenwoordigend orgaan. Door deze systematiek kunnen kandidaten in het tijdsbestek tussen de kandidaatstelling en het lidmaatschap van de Kamer, alsnog voldoen aan de gestelde eisen. Zo kan een kandidaat in de tussentijdse

Onderwerp	Aanbeveling	Reactie
	candidates with a view to ensuring that prospective candidates comply with the legal requirements to become members of the House before being placed on the ballot.	periode een eventueel met het lidmaatschap onverenigbare functie opzeggen. De definitieve toets vindt om deze reden pas plaats op het moment dat een kandidaat lid wordt van een van de Tweede Kamer. Het Nederlandse systeem werkt naar tevredenheid. Daarom is er geen reden om een aanpassing zoals door de OVSE gesuggereerd te overwegen.
5. Bezwaar en beroep	Consideration should be given to extending the right of complaint to at least all issues related to the exercise of the rights to vote and to stand for office.	In het Nederlandse stelsel ligt het besluit over de geldigheid van de verkiezingsuitslag primair bij het gekozen orgaan zelf in het kader van het geloofsbrievenonderzoek. In dit onderzoek worden de klachten die kiezers uiten in het stembureau beoordeeld. Voor de verkiezing van de Eerste en Tweede Kamer is de procedure vastgelegd in artikel 58 van de Grondwet. Bij de grondwetsherziening van 1983 heeft de grondwetgever het noodzakelijk geacht om deze bevoegdheid te verzekeren. Het idee achter deze procedure is de scheiding der machten. De rechter mag geen oordeel vellen over de samenstelling van (een onderdeel van) de wetgevende macht. Nederland is niet het enige land binnen de OVSE waar het gekozen orgaan zelf de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid heeft over de uitslag van de verkiezingen. Ook in een aantal andere, vooral Noord-Europese landen is dit het geval.
	Consideration should be given to introducing a possibility for appeal to a judicial body of all election-related complaints, including those related to results and installation in office.	Voor een aantal onderdelen van het kiesproces staat overigens wel beroep open bij de rechter zoals bij de registratie als kiezer, de kandidaatstelling en de registratie van naamsaanduidingen van politieke partijen.
6. Organisatie verkiezingen	An evaluation of the different local practices for the organization and conduct of the election day procedures could provide the opportunity to regulate some practices in order to further uphold equal treatment of voters. In this context, it could also be useful to implement a mechanism for exchange of information and best practices among election administration bodies at all levels.	Stembureauleden dienen instructies te volgen. Daar moeten zij bij hun benoeming expliciet op gewezen worden. Gemeenten zouden het niet volgen van instructies moeten laten meewegen bij een volgende benoeming tot lid van een stembureau. De regionale bijeenkomsten die het ministerie van BZK organiseert voor gemeenten zijn een bruikbaar instrument om informatie en best practices uit te wisselen.
	Should there be a reform of the election administration, in order to improve accountability, consideration could be given to specifying in law the overall responsibility for ensuring the integrity of the election process	In de kabinetsreactie op het rapport van de Adviescommissie inrichting verkiezingsproces ¹ heeft het kabinet aangegeven dat in de wetgeving vastgelegd moet worden dat de minister van BZK verantwoordelijk is voor de regie over de inrichting van het verkiezingsproces
7. Identificatieplicht	If the use of expired identification documents	De huidige regeling (toelating tot de stemming met een maximaal vijf

¹ Kamerstukken 2007-2008, 31200 VII, nr 26 d.d. 23 november 2007

Onderwerp	Aanbeveling	Reactie
	for the purpose of voter identification is to be retained, consideration should be given to harmonizing the law with the regulation.	jaar verlopen document) is neergelegd in een ministeriële regeling. Deze regeling loopt af op 31 december 2011. Na de evaluatie van de verkiezing van provinciale staten zal worden bezien of het ook voor de toekomst nodig is dat verlopen identiteitsdocumenten kunnen worden gebruikt bij het stemmen en zo ja welke juridische voorziening hiervoor getroffen moet worden.
8. Campagnes	Consideration could be given to setting formal criteria for participation in the Central Planning Bureau's analyses of electoral programmes. Such criteria could include, for instance, presentation of a candidate list in all electoral districts and/or payment of a deposit.	<p>Het kabinet verwelkomt de onderkenning van de OVSE dat een selectie van door te rekenen partijprogramma's nodig is. Doorrekening van rond de tien partijprogramma's vergt de uiterst leverbare inspanning van het CPB.</p> <p>De huidige wijze waarop deze tien geselecteerd is gebaseerd op afbakening van de partijen op basis van vertegenwoordiging in het parlement of tenminste één verwachte zetel in het parlement in de opiniepeilingen. De kiezer krijgt zo kwalitatief hoogwaardige informatie van de meest relevante partijen. De bepaling van de relevantie wordt hierbij niet door de overheid bepaald, maar door de kiezer zelf middels de opiniepeilingen. Het Nederlandse kiesstelsel is zeer open, getuige de voortdurende toetreding van nieuwe partijen. Deze werkwijze sluit dus a priori geen enkele partij uit.</p> <p>In dit licht zijn de OVSE suggesties voor alternatieve selectiecriteria interessant, maar niet geschikt om het aantal partijen van wie het programma wordt geanalyseerd te beperken tot maximaal tien. Bij de afgelopen verkiezingen namen namelijk circa 16 partijen in alle kieskringen deel. Zolang derhalve geen betere en objectievere criteria kunnen worden bedacht en het CPB geen capaciteit heeft om meer analyses uit te voeren, ziet het kabinet geen reden het huidige criterium aan te passen.</p>
9. Partij- en campagne-financiering	The enactment of the draft Financing of Political Parties Act would be a first step in improving accountability and transparency in campaign financing. Additional measures that could be considered for inclusion in the draft are the extension of the law to regional and local party organizations, the addition of a publication or public inspection requirement, the assurance of application of the Act to all electoral lists standing for parliamentary elections, and a process for lodging of citizen complaints	Het kabinet zal separaat op deze aanbeveling reageren in het kader van de komende wetgeving inzake de financiering van politieke partijen.

Onderwerp	Aanbeveling	Reactie
	requiring timely response.	
10. Stembiljet	Consideration could be given to reviewing the <i>format of the ballots to make them easier for the voter to identify candidates and for polling officials to conduct the count process.</i>	Na de evaluatie van de gemeenteraadsverkiezingen heeft het kabinet al <i>besloten een onderzoek te doen naar de mogelijkheden om een nieuw stembiljet in te voeren.</i>
11. Telproces	In view of the transition from electronic to manual counting, consideration should be given to reviewing and standardizing the training on counting procedures provided to PSEC members	De wijze waarop moet worden geteld ligt vast in de Kieswet en is nader uitgewerkt in de instructies voor het stembureau. Het ministerie van BZK zal gemeenten er op wijzen dat stembureauleden gehouden zijn om de voorgeschreven wijze van tellen te volgen.